

Recenzije i prikazi

doi: [10.21464/fi36414](https://doi.org/10.21464/fi36414)

Boško Pešić (ur.)

**Bilten studentskih radova iz
filozofije, god. 1, br. 1,
tema: estetika**

Filozofski fakultet Sveučilišta
J. J. Strossmayera u Osijeku,
Osijek 2015.

Odsjek za filozofiju Filozofskog fakulteta Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku započeo je s objavljivanjem publikacije naslovljene *Bilten studentskih radova iz filozofije*, čiji je prvi broj otisnut u prosincu 2015. godine. Izdavač ili, kako stoji u impresumu, nakladnik *Biltena* je Filozofski fakultet u Osijeku, a glavni i odgovorni urednik je Boško Pešić, docent na osječkom Odsjeku za filozofiju.

Prvi broj osječkog *Biltena studentskih radova iz filozofije* posvećen je temama iz estetike. Objavljeni tekstovi nastali su tijekom akademske godine 2014./2015., a temeljili su se na studentskim seminarskim radovima iz kolegija »Estetika«. Nositelj tog kolegija bio je upravo Pešić, koji je studente, tada 3. godine preddiplomskog studija filozofije, potaknuo na to da svoje seminarske radove prilagode formi znanstvenih članaka. Iz Pešićeva uvoda »Čemu *Bilten*?« (str. 5–6) doznajemo da su u *Biltenu* sabrani »filozofski radovi studenata u kojima do izražaja ne dolazi samo promatranje predaje, nego i iskušavanje vlastitosti u njenom usvajanju« (str. 6).

Osim Pešićeva uvoda, *Bilten* se sastoji od deset tekstova (str. 7–103) koje je napisalo jedanaest studenata filozofije, a onda od sažetaka tih tekstova na hrvatskom i engleskom jeziku (str. 105–114).

Prvi tekst napisao je Petar Botić. Naslovio ga je »Pojam lijepog u Platonovom dijalogu *Gozba*« (str. 7–15). U njemu je obradio Platonovo razumijevanje Erosa i Ljepote, zatim

odnos između lijepog, dobrog i istinitog, pa ukazao na ulogu Sokrata u Platonovim dijalozima, nakon čega je zaključio da pojam lijepoga zauzima izuzetno važno mjesto u Platonovoj filozofiji. Drugi tekst, a koji je naslovljen »Duša kao izvor Ljepote kod Plotina« (str. 17–22), napisao je Mislav Uzunić, koji se usredotočio na prikaz duše, lijepog, dobrog i Jednog u Plotinovim *Eneadama*. Monika Ivanović i Sanja Ižaković supotpisale su tekst »Veza pojmova lijepo i genij kod Kanta« (str. 23–30). U njemu su najprije obradile nekoliko ključnih Kantovih sintagmi iz *Kritike rasudne snage* (estetski sud ukusa, interesno i bezinteresno sviđanje), nakon čega su se usmjerile na odnose između pojmova *lijepo* i *genij*. Sljedeća autorica bila je Martina Krsnik, koja je svoj tekst nasloвила »Ideal Ljepote kod Hegela« (str. 31–43). U njemu je ukazala na mjesto umjetnosti u sferi apsolutnog duha, pri čemu je naročitu pozornost posvetila Hegelovu razumijevanju umjetničkog ideala Ljepote, posebice u prvom svesku njegove *Estetike*. Članak je objavila i Mirna Beljan. Nasloвила ga je »Hegelova podjela umjetnosti« (str. 45–54). Oslonivši se na sadržaj trećeg sveska Hegelove *Estetike*, u njemu je prikazala razvoj pet vrsta umjetnosti: arhitekture, skulpture, slikarstva, glazbe i poezije. Pritom je zaključila da je Hegel najsavršenijim oblikom umjetnosti smatrao poeziju. Luka Zucić napisao je tekst »Mitologija u *Filozofiji umjetnosti* Friedricha Schellinga« (str. 55–61). Osim o mitološkom utemeljenju umjetnosti, u njemu je izdvojio Schellingovo mišljenje o simbolu kao najpogodnijem sredstvu za prikazivanje mitoloških tema.

Posljednja četiri teksta posvećena su promišljanjima koja su o estetičkim temama izložili filozofi koji su djelovali tijekom 19. i 20. stoljeća. Prvi od takvih tekstova napisao je Bruno Dronjić. Naslovio ga je »Nietzscheovo razumijevanje podrijetla, razvoja, vrhunca i kraha antičke tragedije« (str. 63–80). U njemu je priopćio da je antička tragedija bila vođena dvama načelima: dionizijskim i apolonskim. Osim toga, zamijetio je da je Nietzsche antičku tragediju odredio kao »prikaz iskonske

suštine čovjeka neometene nikakvim stranpućicama«. Mirjana Crnković je u tekstu »Utjecaj filma i fotografije na auratsku vrijednost umjetničkog djela« (str. 81–90) iznijela stavove Waltera Benjamina o ulozi razvoja tehnike na umjetnost. Izdvojivši fotografiju i film kao umjetnosti u kojih se u najvećoj mjeri očituje utjecaj tehničkog napretka na njihovu auratičnost, zaključila je da je umjetnost tehničkim napretkom promijenila svoju narav, ali da zato nije propala. Članak je napisala i Marijana Josipović. Naslovila ga je »Djelostavljanje istine« (str. 91–96), a u njemu je obradila stavove iz estetike Martina Heideggera u djelu *O biti umjetnosti*. Izloživši Heideggerova promišljanja o povezanosti umjetnosti i umjetnika, ključnim je odredila razumijevanje istine, koju je Heidegger sagledavao iz perspektive grčke filozofije. U *Biltenu* je posljednji tekst »Gadamerovo estetičko mišljenje u spisu *Aktualnost lijepoga*« (str. 97–103), koji je napisao Matej Vitković. U njemu je ukazao na hermeneutička obilježja umjetnosti, pa naglasio da je iskustvo neiscrpan izvor tumačenja istine umjetničkog djela, nakon čega je izdvojio tri Gadamerova uporišta za tu tvrdnju: igru, simbol i svetkovinu.

Prvi broj *Biltena studentskih radova iz filozofije* predstavljen je 31. ožujka 2016. godine u osječkom klubu »Exit«. O obilježjima *Biltena* govorili su Davor Balić, docent na osječkom Odsjeku za filozofiju i voditelj Odsjeka, zatim Boško Pešić, docent na Odsjeku za filozofiju te glavni i odgovorni urednik *Biltena*, a potom student Bruno Dronjić, predsjednik Udruge studenata filozofije »logOS«. Od istih govornika *Bilten* je predstavljen i 5. svibnja 2016. godine u sklopu osječkog 6. Studentskog filozofskog simpozija: »*Filozofija u književnosti*«.

Naposljetku, objavljivanjem *Biltena* osječki Odsjek za filozofiju je, a uz tradicionalne studentske simpozije, bogatiji za još jednu aktivnost koju odlikuju studentsko htijenje i angažman. Zbog takvih aktivnosti doista se ostvaruje, kako priželjkuje i Pešić, »zajednica studenata i njihovih nastavnika« (str. 6), što uvelike doprinosi i ostvarenju misije Filozofskog fakulteta u Osijeku.

Horvoje Potlimbrzović

doi: [10.21464/fi36415](https://doi.org/10.21464/fi36415)

Željko Kaluderović

Dike i dikaiosyne

Magnasken, Skopje 2015.

Ime filozofa i bioetičara Željka Kaluderovića, profesora filozofije Univerziteta u Novom Sadu, našoj filozofskoj, a vjerujemo i drugoj zainteresiranoj javnosti, nije nepoznato. Njegov istraživački angažman rezultirao je brojnim radovima u hrvatskim publikacijama, poglavito u okrilju Hrvatskog filozofskog društva, no i brojnim drugima. Njegov interes za teme antičke filozofije zasigurno, kvalitetom mišljenja i inventivnošću interpretacija, moguće je zapaziti i onima koji svojim profesionalnim interesom nisu usko vezani uz teme antičke filozofije. Tomu je tako, vjerujemo, jer Kaluderović, osim vrsnog poznavanja brojnih aspekata klasične kulture i grčkog jezika, pristupa problematici antičke filozofije s pozicije poznavatelja misaonih dosega filozofije kako je vidimo na Zapadu, kao i s pozicije širine obrazovanja i ponad samih tema filozofije, što njemu omogućuje intenzivno uranjanje u materiju koju istražuje, a nama, čitateljima, u mnogome olakšava pristup problemima, vodeći nas prostranstvima mišljenja do problema kojima se ne pristupa bez poznavanja njihova misaonog okružja. Ako je do potpisnika ovih redaka, taj *vodilački* napor vrlo je uspješan.

Vrijedi istaknuti i ovo. Problematika pravde u antičkoj filozofiji odavna je Kaluderovićeva preokupacija, i izvidi pretočeni u stranice ove knjige već su bili predstavljeni javnosti u drugim publikacijama, kao što uostalom i sam autor navodi u *Uvodu*, no ustrajnim istraživanjima, misaonim zrenjem i vještom prezentacijom problema, u ovoj knjizi dobivamo zrelije, postojanije i, moguće, smjelije misli o problematici antičke filozofije, konkretno prikazu razvoja problema pravde od homerovskih pozicija do zreline Aristotelove misli. U prethodnim napisima, posebno knjigama *Presokratsko razumevanje pravde*, *Helensko poimanje pravde* i u odjeljku »Pravda i pravednost« knjige *Filozofski triptih*, Kaluderović je pisao o ovim temama, općenito gledano u tim nastojanjima prevladava problemski pristup kojim autor nastoji locirati i interpretirati pojedine aspekte problema, utemeljujući svoje uvide u klasičnim tekstovima. U ovoj knjizi uočavamo kronološki pristup koji u rasponu vremena prikazuje rečeni problem pravde čime dobivamo potpuni uvid, kako kronološki i problematski, tako i kulturalni i